

SCIENTOLOGY

En religion i Sør-Afrika

David Chidester
Professor i sammenlignende religion

University of Cape Town
Sør-Afrika

Oktober 1995

SCIENTOLOGY

En religion i Sør-Afrika

SCIENTOLOGY
EN RELIGION I SØR-AFRIKA

INNHold

I.	Introduksjon	1
II.	Å anerkjenne religion	3
III.	Religiøse overbevisninger	5
IV.	Religiøse ritualer	8
V.	Religiøs etikk	10
VI.	Religiøs opplevelse	11
VII.	Religiøs organisasjon	13
VIII.	Scientology i Sør-Afrika	15
IX.	Referanse-anmerkninger	18

SCIENTOLOGY

En religion i Sør-Afrika

David Chidester
Professor i sammenlignende religion

University of Cape Town
Sør-Afrika

Oktober 1995

1. Introduksjon

Blant andre ting, er religioner utpregede menneskelige forsøk på produksjonen av hellig tid og hellig rom. Religioner markerer høytidsdagene i en religiøs kalender for spesiell helligholdelse, feiring, eller minnedager. Religioner merker også hellige steder – steder for tilbedelse, steder å samles, steder for pilegrimsferd – for en spesiell type av rituell oppmerksomhet. Ved å delta i hellig tid og rom forankrer menneskene sitt religiøse engasjement i verden.

Alle religioner, selv «nye religiøse bevegelser», finner måter å gjøre tid og rom hellige. I den internasjonale religiøse kalenderen til Scientologykirken, for eksempel, er den 11. november betegnet som «National Founding Day, South Africa», hvor man feirer etableringen av den første Scientologykirken i Sør-Afrika, kirken som ble grunnlagt i Johannesburg i 1957. Selv om foredrag om Scientology hadde blitt presentert i Johannesburg så tidlig som i 1955, markerte grunnleggelsen av den første Scientologykirken der begynnelsen på Scientologys organiserte religiøse tilværelse i Sør-Afrika.

Etter mer enn et tiår med vekst, støtte kirken på opposisjon fra Sør-Afrikas regjering. Med hjelp fra helsedepartementet, ble en formell regjeringskommisjon for undersøkelser sammenkalt, mellom april 1969 og desember 1970, for å etterforske Scientologykirken. Når de sendte inn rapporten sin i 1972, avga kommisjonen den uakseptable anbefalingen at Scientology ikke burde være lovlig anerkjent som en kirke eller en religion i Sør-Afrika.

På tross av denne kommisjonens anbefaling, fikk Scientologykirken likevel tillatelse til å registrere seg som en ideell organisasjon. I den internasjonale religiøse kalenderen til Scientology, markerer den 16. januar høytidsdagen «Recognition Day Africa» til minne om den dagen i 1975 hvor Scientologykirken ble anerkjent som en ideell organisasjon i Sør-Afrika. Kirken venter imidlertid full lovlig anerkjennelse, i overensstemmelse med anerkjennelsen som Scientology har mottatt andre steder i verden, som en *ekte* religion i Sør-Afrika. Når det skjer blir det kanskje lagt til en ny høytidsdag i den internasjonale religiøse kalenderen til Scientologykirken.

I produksjonen av hellige steder, har Scientologykirken etablert steder for tilbedelse i de fleste av de viktige storbyområdene i landet. Ved å følge eksempelet til den første kirken i Johannesburg, ble Scientologykirker grunnlagt i Cape Town i 1961, i Port Elizabeth i 1962, i Durban i 1963, og i Pretoria i 1968. Enda en kirke ble grunnlagt i Johannesburg i 1981, som betjener Johannesburg North. Som ethvert hellig sted er disse kirkene steder for spesielle typer av religiøs aktivitet. Ordinerte prester i disse kirkene tilbyr et bredt spekter av religiøse tjenester, herunder søndagsandakter, prestelig veiledning, og ritualer for ekteskap, dåp og begravelser. Noe som gjør disse stedene til vitale sentre for Scientologys religiøse liv.

Som enhver annen religion er Scientology derfor et utpreget menneskelig forsøk på produksjonen av hellig tid og hellig rom. Imidlertid, også som enhver annen religion, er Scientology et utpreget menneskelig forsøk i det å være menneskelig. Med kirkens egen definisjon er Scientology en «anvendt religiøs filosofi. Dens mål er å bringe en person til en forståelse av seg selv og livet sitt som et åndelig vesen og i forhold til universet som en helhet».¹ Med andre ord, Scientologykirken utvikler en religiøs måte å være menneskelig som er virkeliggjort i forhold til hellige og overmenneskelige dimensjoner i livet.

Standard akademiske definisjoner av religion har en tendens til å fokusere på enten de overmenneskelige eller hellige egenskapene til religiøse verdener. I en tilnærmingstype for å definere religion, som kan spores tilbake til det nittende århundrets antropolog, E.B. Tylor, er religion i bunn og grunn et engasjement med overmenneskelig transcendens. Uttrykt

slik er religion et sett av overbevisninger og praksiser i forhold til åndelige, overnaturlige, eller overmenneskelige vesener som hever seg over og går utover det ordinære nivået av menneskelig eksistens. I en annen tilnærmingstype for å definere religion, som kan spores tilbake til arbeidet til sosiologen Emile Durkheim, er religion et sett av overbevisninger og praksiser forbundet med et hellig fokus som forener et menneskelig samfunn. Fra dette perspektivet forsyner religion livet med hellig mening og kraft gjennom tro på myter og doktriner, gjennom praktiseringen av ritual og etikk, gjennom personlig erfaring og gjennom former for sosial organisering.²

Scientologykirken, som vokste ut av de åndelige helbredelsesteknikkene i Dianetics som hadde blitt formulert i 1950 av dens grunnlegger, L. Ron Hubbard, kan helt klart defineres som en religion i form av standard definisjoner. Imidlertid har akademiske diskusjoner en tendens til å ignorere de politiske kreftene av fornektelse og anerkjennelse som er involvert i å definere religion. Før presentasjonen av de grunnleggende funksjonene i Scientology-religionen, vil det derfor være nødvendig her å kortfattet reflektere over den omtvistede historien til det å anerkjenne religion i Sør-Afrika.

II. Å anerkjenne religion

I den vestlige drøftingen har uttrykket «religion» alltid vært problematisk. Dens eldgamle latinske rot, *religio*, pekte ut en troverdig måte å oppføre seg på – forsiktig, trofast og med samvittighetsfull oppmerksomhet for detaljer. Denne troverdige måten å oppføre seg på ble imidlertid definert av dens motstykke, *overtro*, en type atferd motivert av uvitenhet, frykt og bedrageri. Som lingvisten Emile Benveniste konstaterte, «ideen om 'religion' krever, for å si det sånn, gjennom motsetning, den til 'overtro'».³ Uunngåelig kolliderer forskjellen mellom religion og overtro, det troverdige og bedragerske, det kjente og det fremmede, inn i en grunnleggende motsetning mellom «oss» og «dem». I den motsetningen blir troverdig religion gjort krav på for «oss», mens overbevisninger og praksiser som er basert på overtroisk uvitenhet, frykt og bedrageri, er tilskrevet «dem».

I det sørlige Afrika har denne begrepsmessige motsetningen mellom religion og overtro hatt en lang historie i europeiske beskrivelser om hjemmehørende afrikanske overbevisninger og praksiser. I løpet av det nittende århundret nektet europeiske observatører å anerkjenne at disse formene for afrikanske religiøse levemåter burde telle som «religion». For eksempel, i begynnelsen av det nittende århundret demonstrerte J.T. van der Kemp, den første misjonæren fra London misjonærsamfunn i det sørlige Afrika, denne benektelsen av afrikansk religion. Ved å henvise til folket fra Eastern Cape, uttalte van der Kemp: «Hvis vi med religion forstår ærbødighet for Gud, eller den ytre handlingen som uttrykker den ærbødigheten, så har

jeg aldri klart å oppfatte at de hadde noen religion, heller ikke noen idé om eksistensen av en gud.»⁴ Van der Kemp nektet tydelig for det faktumet at folk fra Eastern Cape hadde en autentisk «religion». Van der Kemp insisterte isteden på at Afrikanere led under uvitenheten, frykten og bedrageriet til «overtro».

Denne vegringen for å anerkjenne afrikanske overbevisninger og praksiser fortsatte inn i det tjuende århundret. I 1920-årene, for eksempel, hevdet den Afrikanske antropologen, W.M. Eiselen, som arbeidet i administrasjonen for Bantu-affærer, at H.F. Verwoerd, under implementeringen av «Grand Apartheid» i 1950-årene, argumenterte at Afrikanere ikke hadde noen hjemmehørende religion. Eiselen insisterte på at uttrykket, *godsdiens* (religion), burde kun være reservert for hva han kalte «en forhøyet kultur». I mangel på en slik kultur, i henhold til Eiselen, kunne Afrikanere kanskje ha *geloofsvorme* (former eller mønstre av overbevisning), men de har ingen *godsdiens*.⁵ Under denne formuleringen fortsatte derfor afrikanere i det sørlige Afrika å lide under kategorisk fornektelse av deres hjemmehørende religiøse arv.

Uttrykket «religioner» har vært like problematisk. Den første skildrete bruken av uttrykket i flertall, «religioner», er funnet i 1593 i det engelske språket, i arbeidet til den protestantiske teologen Richard Hooker. Til forskjell fra moderne språkbruk brukte Hooker uttrykket «religioner» til å skjelne mellom to religioner: protestantisk og romersk-katolsk.⁶ Hooker så åpenbart to religioner – protestantisk og katolsk – hvor etterfølgende tenkere ofte har sett en, kristendommen. I løpet av det attende århundret delte europeisk tenkning om religion verden inn i fire religioner, kristendommen, jødedommen, islam og hedendommen, med den sistnevnte noen ganger ytterligere oppdelt i oldtiden, moderne og den «djevelske» hedendommen.⁷ Frem til 1870, når F. Max Müller holdt sitt introduksjonsforedrag om sammenlignende religion, hadde antallet av større religioner utvidet seg til åtte – kristendom, jødedom, islam, hinduisme, buddhisme, zarathustrisme, konfusianisme og taoisme – imidlertid med den betydelige restdelen av hva Max Müller kalte innfødte «religioner uten bøker».⁸ Opprinnelig brukt til å definere kristne divisjoner, ble uttrykket «religioner» derfor stadig mer brukt i forsøket på å få noen mening ut av en verden med religiøst mangfold.⁹

I det tjuende århundret har uttrykkene «religion» og «religioner» fortsatt å være viklet inn i religiøs konflikt. I respons til fremveksten av «nye religiøse bevegelser» i 1960-årene og 1970-årene, for eksempel, nektet anti-sekt propaganda religiøs status til disse bevegelsene ved å stemple dem som gründervirksomheter, undergravende politiske organisasjoner eller som hjernevaskende «sekt». Anti-sekt polemikk av den typen så til og med ut til å påvirke den akademiske analysen av nye religioner.¹⁰

Selv om den til en viss grad var informert av anti-sekt propagandaen, virket det som den Sør-Afrikanske undersøkelseskommisjonen, som prøvde å nekte religiøs status til Scientology i dens rapport fra 1972, var mer opptatt av å forsterke visse kristne antakelser om hva som burde telle som rettmessig religion i Sør-Afrika. I henhold til kommisjonen var ikke Scientologykirken en religion fordi den ikke etterlevde den korrekte tilbedelsen av en personlig Gud. «Selv om Scientology hevder å anerkjenne et Høyeste vesen», hevdet kommisjonen, «nevner den det aldri som en kontrollerende makt eller en personlig Gud, berettiget til lydighet og tilbedelse.»¹¹ Ved å gjenkalle de kristne misjonærenes benektelse av afrikansk religion i det nittende århundret, var denne nektelsen av religiøs status til Scientology basert på en spesifikk kristen antakelse angående den korrekte formen for tilbedelse, som tilsynelatende er nødvendig for tro og praksiser for å telle som en autentisk religion.

I en detaljert imøtegåelse som ble utgitt i 1975, konstaterte den høyt ansette Sør-Afrikanske professoren i religionsvitenskap, G.C. Oosthuizen, ironisk at scientologer kunne ha oppnådd anerkjennelse som en religion av kommisjonen lettere «hvis de bøyde kne for en hellig ku eller en apegud eller en elefantgud eller en slange eller en frosk».¹²

Siden en religiøs måte å leve på kan betraktes som en måte å være menneskelig, har denne benektelsen av religiøsitet av andre også vært en benektelse av hele menneskeligheten for andre mennesker. Spørsmålet om definisjonen av religion er derfor ikke bare et akademisk spørsmål. Det er så grunnleggende som spørsmålet: Hva teller som et menneskelig vesen?

III. *Religiøse overbevisninger*

Til tider så det ut som L. Ron Hubbard forkastet betegnelsen «religion» for troen og praksisen til Scientology. For eksempel konstaterte han en gang at Scientology «er ikke en psykoterapi. Det er en samling av kunnskap som gir individet frihet og sannhet når den brukes korrekt».¹³ I denne sammenhengen ser det imidlertid ut som Hubbard har skilt mellom de formelle aspektene av religion, slik som trosretninger, praksiser, eller medlemskap, og den befriende sannheten. Denne måten å skille mellom «religion» og «sannhet» er en vanlig religiøs strategi. For eksempel, den kristne teologen Karl Barth insisterte på at hans forkynnelse ikke var en religion, men sannhet. Maududi hevdet det samme for islam, Franz Rosenzweig for jødedom og Sarvepalli Radhakrishnan for hinduisme. I alle disse tilfellene har religiøse tenkere hevdet den ultimate betydningen og kraften i deres «sannhet» ved å differensiere den fra religion.¹⁴

Imidlertid fant Hubbard også ut at uttrykket «religion», hvis skikkelig definert, kunne bli brukt til å betegne den befriende sannheten i Scientology. «Scientology», forklarte Hubbard, «er en religion i den aller eldste og mest fullstendige meningen.» Imidlertid mer enn bare en «religiøs

praksis», Scientology er en «religiøs visdom».¹⁵ Uttrykket «religion», ifølge Hubbard, «kan omfatte hellig lærdom, visdom, viten om guder og sjeler og ånder».¹⁶ Ut ifra disse vilkårene hevdet derfor Hubbard at Scientology burde bli anerkjent som en religion.

Hubbard identifiserte de hinduistiske, buddhistiske og taoistiske røttene til denne religiøse visdommen. Som visse former for hinduisme, spesielt Advaita Vedanta, støtter Scientology erkjennelsen at det menneskelige selvet i siste instans er den høyeste guddommelige makten i universet. I sanskrit-formelen for Vedanta, er *Atman* (det menneskelige selvet) *Brahman* (det guddommelige). Imidlertid har Scientology, slik som buddhistisk praksis, skissert en trinn-for-trinn bane mot frigjøring fra uvitenhet, som minner om den «åttedelte veien» til buddhismen. Denne buddhistiske stien beveger seg gjennom stadiene av riktig forståelse, engasjement, kommunikasjon, oppførsel, livsstil, anstrengelse, bevissthet og meditasjon for å oppnå en tilstand av lykkelig frigjøring fjernt fra verden. På en lignende måte identifiserer Scientology en religiøs sti, eller bro, som merker fremskritt mot frigjøring. Imidlertid, mens den buddhistiske stien prinsipielt var utformet for et klosterliv fjernt fra vanlige mellommenneskelige forhold og yrker, har Scientology-stien mer til felles med en taoistisk tilnærming for å oppnå åndelig harmoni mens man fortsatt er en del av det verdslige livet. I taoistisk betydning er frigjøring en tilstand av balanse hvor et menneske er i harmoni med alle tilstandene av eksistens. Scientology er rettet mot å oppnå en lignende harmoni.

Ekkoer av disse gamle asiatiske religionene kan derfor bli funnet i de religiøse overbevisningene til Scientology. Imidlertid konkluderte Hubbard med at det endelige målet til disse religionene – åndelig frigjøring, kunnskap og harmoni – bare sjeldent ble oppnådd i praksis. Ved å reflektere over sine reiser i Asia, konstaterte Hubbard at han så en stor mengde som studerte, men svært få som ankom. I henhold til Hubbard manglet de gamle religiøse stiene følelsen av «presserende nødvendig å ankomme».¹⁷ En moderne religion, konkluderte han, måtte gjøre mer enn å identifisere åndelige mål, den måtte tilveiebringe praktiske metoder for å oppnå dem.

Scientology har også mye til felles med de alternative kristne og jødiske religiøse bevegelsene fra fjern fortid, kjent som gnostisisme. Som de gamle gnostikerne, lærer Scientology at mennesker i bunn og grunn er åndelige vesener med guddommelige sjeler av rent lys, som blir fanget inn i mørket til den materielle verden. I sin kosmologi identifiserer Scientology tre grunnleggende aspekter av realitet – livskraften som er omtalt som *theta*, Det høyeste vesen som også er kjent som Uendelighet og det fysiske universet av materie, energi, rom (engelsk: space) og tid, som er representert med akronymet MEST. Som en personlig form

for livskraften har den menneskelige sjelen – thetanen – blitt viklet inn i kreftene til MEST. I det kosmiske dramaet til Scientology kan thetanen berges fra den sammenfiltringen til det fysiske universets tilstand.

Scientology fremsetter denne frigjøringen av thetanen som et spørsmål om overlevelse. Scientologys «Åttedelte vei» er de «Åtte dynamikkene» som representerer påfølgende stadier av ekspansjon i den grunnleggende trangen til overlevelse. De første fire dynamikkene er «trangen til eksistens» av en selv, familien, gruppen og menneskeheten. De neste to er trangen til å overleve på nivået av livskrefter og det fysiske universet, og den sjuende og åttende dynamikken representerer den ultimate åndelige overlevelsen på nivået av sjeler og Det høyeste vesen. Som Hubbard fremla: «Fremgangen oppover mot overlevelse på høyere nivåer er også en fremgang i retning av Gud.»¹⁸ I denne betydningen skisserer De åtte dynamikkene en sti, ikke bare for frigjøringen av sjelen fra begrensningene i den fysiske verdenen, men også for å oppnå en endelig guds-erkjennelse ved å eksistere på nivået til Det høyeste vesen.

Som andre religioner har Scientologykirken en formell trosbekjennelse som presenterer dens grunnleggende overbevisninger. Fire viktige aspekter ved denne trosbekjennelsen kan identifiseres. Først, Scientologykirkens trosbekjennelse legger vekt på grunnleggende menneskerettigheter. Disse rettighetene er bindende for hvert nivå av tilværelsen og representerer derfor også rettighetene til menneskesjeler som frie åndelige vesener. Alle har like og umistelige rettigheter til religionsfrihet, assosiasjon, tanke, uttrykk, liv, mental sunnhet, selvforsvar og forplantning. For å understreke den grunnleggende naturen til disse rettighetene, stadfester trosbekjennelsen at «ingen makt mindre enn Gud har myndighet til åpenlyst eller skjult å oppheve eller tilsidesette disse rettighetene». For det andre kunngjør trosbekjennelsen et engasjement i religiøs helbredelse av menneskesinnet. Den forpliktelsen er formulert i læren at «studiet av sinnet og helbredelsen av mentalt forårsakede lidelser bør ikke skilles fra religion eller tolereres i ikke-religiøse områder». For det tredje, trosbekjennelsen uttrykker en etisk orientering i retning av livet, som hevder at «Mennesket er grunnleggende sett godt». Mens den grunnleggende godheten er realisert i harmoni med andre, forbyr «Guds lover» alle handlinger som ville ødelegge eller redusere overlevelsen av en annens liv, fornuft, eller sjel. Til slutt, Scientologys trosbekjennelse erklærer en forpliktelse til å oppnå frelse. «Ånden kan frelses og ånden alene kan frelse eller helbrede legemet», konkluderer trosbekjennelse med.¹⁹

Frelsen som blir lovet i Scientologykirken, er ikke avhengig av å ha tro på prinsippene i denne trosbekjennelsen. Som Hubbard hevdet, har spørsmålet om tro vært en av de mest misforståtte aspektene av religion. Han skiller mellom å ha «tro-på» noe og den åndelige karakteren til

«tro» i seg selv. Når en person har «tro-på» noe, enten en religiøs tro, en kirke eller en frelser, så har den personen overgitt sin frihet som et åndelig vesen til en annens kontroll. Å ha «tro-på» overbevisningene til en religion fører til slutt til «ofringen av ens eget univers». Tro i seg selv er imidlertid den åndelige tilstanden av å være i harmoni med universet og Gud. I denne bestemte meningen er tro «en fullstendig beingnesstilstand. Og med denne tilstanden kunne man bevirke at tro som sådan ville forekomme i ens eget univers, eller kunne bevirke at folk hadde tro på en».²⁰ Scientology er rettet mot å oppnå den uforbeholdne troen. Mer enn et spørsmål om tro er den troen en befriende kunnskap som oppnås gjennom en bestemt fremgangsmåte.

IV. Religiøse ritualer

Som enhver religion gjennomfører Scientologykirken de formaliserte, gjentakbare og ekstraordinære typene av religiøs handling som utgjør et ritual. Scientology-ritual inkluderer helt klart seremonier som minner om de velkjente praksisene i andre religioner. Ordinerte Scientology-prester utfører ritualene foreskrevet av kirken, for vielser, dåp (kalt *navngivninger* i Scientology), og begravelser. De holder også regelmessige søndagsandakter på Scientology-steder for tilbedelse. I Scientologykirken er disse ritualene imidlertid ikke målet i seg selv. De gir formelle anledninger for forsterking av den befriende kunnskapen til Scientology. Som L. Ron Hubbard forklarte: «I en Scientologykirke-service bruker vi ikke bønner, holdninger av fromhet eller trusler om fordømmelse. Vi bruker faktaene, sannhetene, forståelsene som har blitt oppdaget i vitenskapen om Scientology. Vi leser ikke fra Bibelen (eller Koranen eller Toraen eller de Vediske hymnene, for den saks skyld) og sier til menneskene som er samlet der – 'Vel, dette er noe du er nødt til å tro på.»²¹ Igjen, målet til Scientology er ikke å dyrke frem en hengiven tro på en personlig guddom, en hellig tekst eller en religiøs praksis. Målet er å oppnå religiøs kunnskap.

På veien mot denne befriende kunnskapen er den sentrale rituelle praksisen i Scientologykirken kjent som auditering. Fra det latinske *audire*, som betyr å høre eller lytte, blir auditering utført i sessioner som holdes mellom en nybegynner og en erfaren auditor som lytter nøye og kontrollerer fremgang. Teorien som støtter denne praksisen fremsetter at mennesker har et analytisk sinn som behandler informasjon, og et reaktivt sinn som lagrer minner av alle smertefulle opplevelser fra fortiden. Ettersom mange av de opplevelsene var traumatiske, bærer det reaktive sinnet dype spor, eller psykologiske arr, som er omtalt som *engrammer*. Disse psykologiske hindringene har blitt implantert fra tidlige livshendelser, fra prenatal erfaring og fra tidligere livstider. Selv om engrammer er lagret i det reaktive sinnet, kan de bringes til bevissthet og clearas gjennom auditering. Som en hjelp i denne prosessen brukes et elektronisk meter – elektropsykometeret, eller E-meter – i auditeringssessioner, for å måle

de psykologiske ladningene forbundet med det reaktive sinnet. I Scientology-uttrykk er E-meteret et religiøst verktøy som benyttes i sessioner med prestelig rådgivning. Gjennom auditering kan engrammer frigjøres, noe som resulterer i en tilstand av væren som scientologer henviser til som Clear.

Selv om den bruker visse psykodynamiske teorier og metoder, kan auditering forstås som en rituell praksis som kombinerer egenskaper av religiøs helbredelse, bekjennelse og meditasjon.

For det første, auditering kan forstås som rituell helbredelse. Som religionshistoriker Jonathan Z. Smith en gang bemerket: «En religion som ikke helbreder kan ikke overleve lenge.»²² I den moderne verden har religiøse tradisjoner overgitt ansvaret for helbredelse av kroppen og sinnet til en vitenskapelig medisinsk profesjon. Som andre «nye religiøse bevegelser», har imidlertid Scientologykirken arbeidet for å gjenvinne denne religiøse funksjonen av helbredelse. Scientology-praksis er spesielt rettet mot å oppnå en åndelig helbredelse som kan ha positive konsekvenser for helsen og velværet til sinnet og kroppen.

For det andre, auditering har mange av kjennetegnene til religiøse ritualer for skriftemål. Som et velkjent element i romersk-katolsk praksis, hvor anger, bekjennelse til en prest og handlinger for botsøvelse utgjør en viktig rituell syklus, dukker bekjennelse også opp som et ritual i buddhismen. Ifølge den buddhistiske teksten i *Mahavagga*, hvis noen «husker å ha begått en synd, og ønsker å være ren igjen, la ham avsløre synden han begikk, og når den har blitt avslørt, skal alt bli bra med ham».²³ En tilstand av renhet i det buddhistiske ritualet, som på noen måter ligner på hva scientologer henviser til som å være Clear, krever derfor å gjenkalle minner fra fortiden og avsløre dem gjennom bekjennelse.

For det tredje, auditeringspraksisen, spesielt i de avanserte stadiene av «soloauditering», minner om tradisjonelle, religiøse ritualer av meditasjon. I buddhistisk praksis brukes for eksempel ofte rituelle hjelpemidler for å fokusere oppmerksomheten. Den mediterende konsentrerer seg kanskje om et visuelt design, en hellig tone eller en mystisk gåte for å oppnå en ny klarhet av bevissthet. Meditasjon overvåkes hyppig av en lærer som observerer fremgangen til nybegynnere.

I tillegg til auditering, tilveiebringer Scientology trening som et undervisningsprogram som gjenvinner den religiøse dimensjonen til aktiviteten studium. I mange religiøse tradisjoner er intensivt studium av hellige tekster et viktig religiøst ritual. I den jødiske *yeshiva*, for eksempel, er studiet av hellige tekster under tilsyn av en Talmud-mester klart og tydelig forstått som

en religiøs aktivitet med alle kjennetegnene til ritual. På samme måte involverer trening i Scientology et intensivt engasjement med hellige tekster, under prestelig overvåking, som en betydelig religiøs aktivitet. Akkurat som Scientologykirken har prøvd å gjenvinne den religiøse funksjonen til helbredelse, har den også arbeidet for å gjenopprette den religiøse betydningen til den disiplinerte aktiviteten studium.

V. Religiøs etikk

Alle religioner utvikler etiske regler, etiske standarder og etiske verdier som styrer atferd i dagliglivet, vanlige situasjoner og omstendigheter i personlig og sosialt liv. Scientologykirken har også et system av religiøs etikk. Retningslinjer for atferd har blitt formulert i et sett med etiske kodekser: En scientologs kodeks skisserer grunnleggende prinsipper for moralsk oppførsel, Auditørens kodeks gir en etisk veiledning til prestelig praksis, som styrer opptreden til Scientology-prester, og Æreskodeksen setter frem etiske idealer som alle scientologer kan strebe etter. Disse kodeksene er ikke bare for å styre personlig atferd, men blir betraktet som grunnlaget for en sosial forvandling som lover en verden uten sinnssykdom, kriminalitet eller krig.

Bakenfor disse etiske kodeksene er imidlertid en utpreget tilnærming til religiøs etikk, hvor etisk oppførsel er ansett som en integrert del av åndelig vekst. Etisk atferd ses som et direkte resultat av fremgang på broen til åndelig frigjøring. I dette henseende er derfor etikk nært forbundet med alle religiøse overbevisninger og rituelle praksiser i Scientologykirken.

Under forutsettelsen at mennesker er naturlig gode, innser scientologer også at de er i stand til ondskap. De onde handlingene som mennesker utfører blir imidlertid ansett som aberrasjoner av den iboende godheten i menneskelig natur. Fra dette perspektivet blir den sentrale etiske nødvendigheten til Scientology å korrigere etiske aberrasjoner og gjenvinne den opprinnelige godheten til menneskeånden. I hovedsak blir religiøs etikk et spørsmål om å gjenopprette en opprinnelig tilstand av etisk harmoni.

I historien til religioner har systemer av religiøs etikk ikke bare rettet seg mot spesifikke handlinger. De har ikke bare forbudt noen handlinger, slik som å lyve, tyveri eller mord, og foreskrevet andre. Snarere har religiøs etikk rettet seg mot det som kan kalles tilbøyelighet til begjær. I den kristne tradisjonen, for eksempel, formulerte middelalderske teologer en standard liste over de sju dødelige syndene – stolthet, sinnelyst, dovenskap, grådighet, fråtsing og misunnelse. Disse syndene var imidlertid ikke spesifikke handlinger, de var tilbøyeligheter til begjær som ledet mennesker vekk fra Gud. Som den italienske dikteren Dante Alighieri erklærte i sin *Guddommelige komedie*, disse syndene var sju forskjellige former av den samme

«villedede kjærligheten».²⁴ I henhold til Dante fjernet villedet begjær mennesker fra den guddommelige kjærligheten som organiserte den overjordiske harmonien til de himmelske sfærene. Religiøs etikk var derfor i siste instans avhengig av å transformere åndelig dissonans til åndelig harmoni.

På samme måte har buddhistisk etikk identifisert tre dødelige synder – følelsene av lyst, grådighet og sinne – som også kan forstås som former for begjær. I dette tilfellet er villedet begjær ikke i harmoni med renheten og friheten til Buddhas natur. Derfor har både kristne og buddhistiske tradisjoner forstått religiøs etikk som et spørsmål om å bringe menneskelig begjær i harmoni med et åndelig ideal.²⁵

Scientology-etikk er basert på en lignende analyse av forholdet mellom dissonans og harmoni i menneskelige tilbøyeligheter av begjær. Denne etiske analysen er formulert klartest i Toneskalaen. På en skala fra null til førti kartlegger toneskalakartet de åndelige disposisjonene hvorfra forskjellige kvaliteter av handling strømmer. På bunnen av skalaen er veldig lave tilbøyeligheter til begjær – apati, fortvilelse – så tett på døden at de ikke gir grunnlag for etisk handling. Noe høyere forhindrer tilbøyeligheter, slik som frykt, sinne og fiendtlighet, friheten som er nødvendig for å leve et etisk liv. I det neste området er fremskritt oppover skalaen tydelig i bevegelsen fra konservatisme, gjennom sterk interesse i livet, til en tilstand av munterhet. Etisk oppførsel blir nå mulig. Men rekkevidden for etisk handling øker eksponentielt etter hvert som skalaen beveger seg opp gjennom tilbøyeligheter til entusiasme, estetisk deltakelse og jubel, for å ankomme ved de høyere nivåer som representerer kilden til all handling, og det overlegne Avklart væren.

Toneskalaen presenterer derfor begrep for å vurdere den relative dissonansen eller harmonien av menneskelige tilbøyeligheter til begjær med de åndelige idealene til Scientology. Som L. Ron Hubbard sier det: «Når man går nedover Toneskalaen, kan man se for seg at theta blir tilført større og større dissonans. ...» «Som en musikalsk analogi kunne man si at tonen blir mindre og mindre en ren og harmonisk vibrasjon, og blir mer og mer falsk i forhold til seg selv.»²⁶ I den religiøse etikken til Scientology avhenger derfor etisk handling av gjenoppbyggelsen av den menneskelige ånden til dens opprinnelige tilstand av åndelig harmoni.

VI. Religiøs opplevelse

I henhold til religionshistoriker Mircea Eliade, blir den eldste formen for religiøs opplevelse funnet i praksisen til sjamanisme. Ved bruk av det Eliade kalte «gammeldagse teknikker av ekstase», kommer sjamaner inn i stadier av transe, hevder å bevege seg ut av kroppene sine

og bruker evnen som blir vunnet ved deres ekstraordinære erfaringer, for å helbrede kroppen, sinnet og ånden.²⁷ I lokale, små hjemmehørende religioner over hele verden, har sjamanen representert standarden for å definere den religiøse opplevelsens natur.

Som antropolog Felicitas Goodman²⁸ har hevdet, produserte imidlertid sjamanteknikker ikke bare de eldste, men også de mest vedvarende og varige typene av religiøs opplevelse, transen. Gjennom en rekke forskjellige teknikker – meditasjon, bønn, messer, sang, dans og så videre – har religioner fremkalt og kultivert opplevelsen av transe. Ifølge Goodman representerer stadiet av transe fellesnevneren som ligger bak all religiøs erfaring. Med Goodmans uttrykk, fremkaller alle religioner, enten de vet det eller ikke, opplevelsen transe.

Selv om Scientologykirken anvender spesifikke «teknikker av ekstase», prosedyrer og prosesser som det henvises til som «religiøs teknologi», har kirken konsekvent insistert på at den religiøse opplevelsen som støttes av disse praksisene ikke bør mistolkes som transe. Dessuten, i motsetning til de vanærende påstandene fra anti-sekt propaganda, har disse teknikkene ingen forbindelse til prosesser med hypnose eller «hjernevask».²⁹ Isteden er de religiøse teknikkene som blir brukt i Scientologykirken, rettet mot å oppleve en større klarhet av åndelig bevissthet.

For Scientology er religiøs opplevelse grunnleggende sett et spørsmål om å oppnå forståelse. Beskaffenheten av forståelse er representert som en trekant – ARC-trekanten – som omfatter tre bestanddeler: Affinitet, Realitet og Kommunikasjon. Som det første hjørnet av denne trekanten betegner Affinitet graden av nærhet, hengivenhet eller kjærlighet som erfares i forhold til en annen person. Det andre hjørnet, Realitet, indikerer en mellommenneskelig enighet om hva som ser ut til å være tilfellet i enhver situasjon. Ved det tredje hjørnet definerer Kommunikasjon utvekslingen av ideer. Som den viktigste delen av denne ARC-trekanten, kan tydelig kommunikasjon gi grunnlag for å skape mellommenneskelig affinitet og gjensidig enighet om realitet. Imidlertid, siden alle tre sidene av forståelse er innbyrdes forbundet, beskrives ARC-trekanten som voksende etter hvert som forståelsen øker. Som en formel for å forstå beskaffenheten til forståelse, fungerer ARC-trekanten som en målestokk for utvidet bevissthet.

Religiøs opplevelse i Scientology går gjennom en rekke graderte nivåer. Når man har oppnådd de nødvendige «releasene» fra betingingen til det reaktive sinnet, kan en person oppnå den erfaringsmessige tilstanden av å være Clear. Ifølge Scientologykirken har den «fulle skjønnheten til tilstanden Clear intet sammenligningsgrunnlag i noen eksisterende skrifter i vår kultur».³⁰ Som mystisk erfaring generelt, kan derfor opplevelsen av å være Clear bli beskrevet som ubeskrivelig, som en tilstand av bevissthet som er hinsides ord. Imidlertid, og

som med mystisk erfaring, er tilstanden av bevissthet kjennetegnet ved en økt oppmerksomhet hvor ny kunnskap og innsikt blir oppnådd.

Over tilstanden Clear tilveiebringer Scientology teknikker for å oppnå enda høyere nivåer av åndelig frihet og evne. En Opererende Thetan, en person som opplever disse høyere nivåene, sies å bli en «Vitende og villig årsak over Liv, Tanke, Materie, Energi, Rom og Tid».³¹ Det hevdes usedvanlige evner for en Opererende Thetan. Som en sjaman, for eksempel, er en Opererende Thetan ment å være i stand til å oppleve bevisst oppmerksomhet uavhengig av den fysiske kroppen. På disse høyere nivåene er imidlertid den største evnen som gjenvinnes av en Opererende Thetan opplevelsen av evigheten. Gjennom den opplevelsen oppnår personen kunnskap om udødelighet og frihet fra syklusen med fødsel og død. Den åndelige kunnskapen, friheten og kraften som er representert ved en Opererende Thetan er det endelige målet til Scientology-religionen. I bunn og grunn representerer disse evnene kulminasjonen av en religiøs søken etter åndelig frelse og evig liv.

VII. Religiøs organisasjon

The Founding Church of Scientology ble dannet som et religiøst samfunn i Washington D.C., den 21. juli 1955, for «utbredelse av den religiøse troen kjent som Scientology, og for å fungere som en kirke for religiøs tilbedelse av den troen». I løpet av de neste tretti årene ekspanderte Scientologykirken dramatisk og ble en global religion. Som enhver religion er Scientology-religionen forankret i spesifikke steder for tilbedelse. Den sosiale organiseringen av den internasjonale Scientologykirken er basert på et hierarki av fem forskjellige typer av religiøse sentre.

Først er det Scientology-misjoner som gir introduksjonsserviser og auditering opp til nivået Clear. Selv om misjoner primært er engasjert i oppsøkende virksomhet til folk som ikke er kjent med Scientology, er de også autorisert til å levere alle de grunnleggende «rutene til Broen». Når en misjon oppnår en tilstrekkelig størrelse, kan den bli en kirke.

Det andre er Scientologykirker som gir all den auditeringen, treningen og andre religiøse tjenester som er tilgjengelige i misjonene. Imidlertid tilbyr kirkene også avansert trening for auditører og har autoritet til å ordinere prester. Regelmessige søndagsandakter holdes.

Det tredje er Saint Hill-kirker og Avanserte Organisasjoner, som er religiøse sentre for avansert auditering og trening. Lokalisert i Sussex, København, Los Angeles og Sydney, spesialiserer disse sentrene seg i den religiøse teknologien for å oppnå de første nivåene av Opererende Thetan.

Det fjerde er Flag-serviceorganisasjonen, lokalisert i Clearwater i Florida, som er det åndelige hovedsetet for den internasjonale Scientologykirken. Senteret gir alle religiøse Scientology-servicer, inkludert høyere nivåer av trening som Opererende Thetan og den høyeste graden av trening for auditører.

Det femte er Flag ship-serviceorganisasjonen, som ivaretar sine tjenester om bord på *Freewinds*, et 440 fots skip i Karibien, og som er det eneste Scientology-senteret som tilbyr det høyeste nivået av auditering. I tillegg har Flag ship-serviceorganisasjonen spesielle kurs og religiøse fristeder for åndelig fremgang.

Dette hierarkiet av religiøse sentre fungerer under myndighet til moderkirken i Los Angeles, Church of Scientology International. Som ansvarlig for å bevare og spre Scientology-religionen, har Church of Scientology International etablert flere underavdelinger. Golden Era Productions produserer og disseminerer et bredt spekter av publikasjoner, filmer og innspillinger. To forlag – Bridge Publications i Los Angeles og New Era Publications i Danmark – håndterer utgivelsen av bøkene til L. Ron Hubbard. Selv om det ser ut som en moderne selskapsstruktur, tjener denne kirkelige organisasjonen religiøse interesser ved å føre tilsyn med bevaringen og ekspansjonen av Scientology-religionen over hele verden.

Helliget bevaringen av kirkens hellige skrifter og religiøse læren, registrerer og overvåker Religious Technology Center bruken av Scientology-varemerker og -copyrighter. Ved å vokte ortodoksien til religionen opprettholder Religious Technology Center renheten i dens lære og sikrer at prestetjenesten i kirken foregår på et etisk grunnlag.

Utenfor kirkens hierarki ble the Church of Spiritual Technology etablert i 1982 for å sikre overlevelsen til religionen ved å bevare skriftene til L. Ron Hubbard på uforgjengelige materialer. Noe som indikerer at disse skriftene blir ansett som hellige skrifter er at The Church of Spiritual Technology har utviklet forskjellige konserveringsmåter, inklusive inngraving av Hubbards tekster på rustfrie stålplater som skal oppbevares i titanbeholdere, noe som vil garantere permanent overlevelse av grunnleggende dokumenter i Scientology-religionen. På denne måten har Church of Spiritual Technology påtatt seg ansvaret med å beskytte de hellige skriftene i Scientology fra «enhver tenkelig katastrofe, slik at fremtidige generasjoner, selv vandrende stammer med villmenn, tusenvis av år fra nå, vil ha skriftene for å gjenopplive religionen».³²

I tillegg til å bevare og spre dens religiøse teknologi, har Scientologykirken utviklet en rekke offentlige publikumstjenester innenfor områdene rehabilitering av stoffmisbrukere,

reformering av kriminelle, forretningsadministrasjon og utdanning. Narconon tilbyr tjenester og støtte for å redusere bruken av stoff; Criminon arbeider med dømte forbrytere for å avholde dem fra å vende tilbake til fengselet; Veien til lykke-programmet støtter utviklingen av personlig moral og sosial etikk; og Applied Scholastics tilveiebringer programmer innen studie- og læringsmetoder. Gjennom disse og andre programmer, strekker Scientologykirken sin religiøse misjon inn i sosiale tjenester.

Det sentrale fokuset til Scientologykirken er imidlertid fortsatt dens religiøse misjon. Som L. Ron Hubbard hadde til hensikt, har Scientology blitt planlagt på et religiøst organisasjonsgrunnlag over hele verden. Ikke alle «nye religiøse bevegelser» har vært så komfortable med å bli identifisert som religioner. For eksempel, Transcendental meditasjon, grunnlagt av Maharishi Mahesh Yogi, insisterte på at den ikke var en religion, den var en sekulær organisasjon som tilbød en rent vitenskapelig teknikk for stressreduksjon.³³ Men Scientology har alltid vært klar over sin status som en religiøs organisasjon. Den statusen har blitt bekreftet over hele verden av regjeringer som har gitt kirken den samme juridiske anerkjennelsen og skattefriheten som er innvilget til enhver religion.

VIII. Scientology i Sør-Afrika

I Sør-Afrika prøvde apartheidstyret å nekte Scientologykirken religiøs status tidlig på 1970-tallet. Regjeringens undersøkelseskommisjon hevdet at Scientology ikke burde bli anerkjent som en «sann kirke» fordi den angivelig ikke forkynte Bibelen som Guds ord. Den fremmet ikke en «ordentlig doktrine» av synd og frelse, og den bekjentgjorde ikke Kristus som den eneste frelseren av menneskeheten. Selv om denne undersøkelseskommisjonen besluttet ikke å anbefale å forby Scientology, fant den ikke desto mindre at Scientologykirken manglet «helligheten» som var nødvendig for at den skulle telle som en kirke eller en religion i Sør-Afrika.³⁴

Ironisk nok nektet denne offisielle kommisjonen å anerkjenne legitimiteten av en religiøs bevegelse som hadde tilbudt sin støtte til Sør-Afrika. Som Scientologykirken bemerket i dens svar til kommisjonen, hadde kirken og dens grunnlegger vært «aktive i å kjempe for saken til Sør-Afrika».³⁵ Mens Scientologykirken i prinsippet var en ikke-politisk religion, en kirke åpen for folk fra enhver politisk overbevisning eller engasjement, hadde L. Ron Hubbard uttrykkelig erklært sin støtte til Sør-Afrika i dens kamp mot internasjonal kommunisme. «Sannsynligvis den eneste nasjonen på jorden med viljen til virkelig å bekjempe undergravende virksomhet er Sør-Afrika», skrev Hubbard i 1961. I stedet for en militær løsning, tilbød imidlertid Hubbard Scientologykirkens religiøse teknologi. «For å snu denne trenden», oppfordret han: «Bruk E-metre, ikke våpen.»³⁶

Etter å ha besøkt Sør-Afrika i begynnelsen av 1960-årene, utviklet L. Ron Hubbard en klar interesse for landet og dets folk. Som standard arbeidsreferanser til Scientologykirken konstaterer: «I kjølvannet av hans besøk i Sør-Afrika i begynnelsen av 1960-årene, forutså han massive sosiale oppstandelser og et alvorlig brudd mellom den svarte og hvite befolkningen. For å avverge en katastrofe, foreslo han forskjellige tiltak og skaffet til veie teknologien som skulle sette landets store svarte befolkning i stand til å lese og skrive.»³⁷ Sammenfallende med Scientologys juridiske anerkjennelse i 1975, opprettet kirken en filial av dens Applied Scholastics International-program, som ble introdusert som «Education Alive», for å gjøre dens studieteknikker tilgjengelige i Sør-Afrika. I henhold til Scientologykirken: «I Sør-Afrika hjalp disse programmene godt over to millioner underprivilegerte svarte afrikanere med å forbedre sin evne til å studere, lenge før murene til apartheid falt, eller verden til og med hadde lagt merke til det.»³⁸

I løpet av apartheittiden var kirken aktivt involvert i å kjempe mot menneskerettighetskrenkelsene i delt utvikling, Bantu-utdannelse og den mentale helse-profesjonen. Som kirken hevdet, tjente psykiatrien interessene til apartheid i rettferdiggjøringen av rasemessig atskillelse og forsterkingen av rasistisk undertrykkelse av svarte sør-afrikanere. Kirken kjempet for å identifisere og avsløre den umenneskelige behandlingen av svarte pasienter på psykiatriske sykehus. Selv om denne kampanjen brakte kirken i konflikt med apartheidstyret, ble dens bekymringer om rasismen i den Sør-Afrikanske mentale helse-profesjonen gjentatt av Verdens helseorganisasjon, som i 1977 konstaterte at «i ingen andre medisinske områder i Sør-Afrika er forakten for personen, som dannes av rasisme, mer konsist fremvist enn innen psykiatri».³⁹ Kirkens motstand mot psykiatri oppstår fra dens trosbekjennelse som bekrefter det religiøse grunnlaget for mental helse og helbredelse. I Sør-Afrikansk sammenheng, var imidlertid denne motstanden rettet uttrykkelig mot den stede rasismen som så ut til å gjennomsyre utøvelsen av psykiatri under apartheid.

Gjennom disse religiøse og utdannelsesmessige tiltakene, har Scientologykirken etablert sin plass blant religionene i Sør-Afrika. I de siste årene har kirken vært en aktiv deltaker i det Sør-Afrikanske kapittelet til Verdenskonferansen om religion og fred.⁴⁰ Ved å sette opp et dokument for rettigheter og ansvar for religiøse organisasjoner i Sør-Afrika, har WCRP blitt støttet av kirkens forpliktelse til religiøs frihet. I et nytt Sør-Afrika har Scientologykirken derfor antatt sin posisjon innen landets rike struktur av religiøs mangfoldighet.

Som filosofen William James sto fast ved, hver religion har en terapeutisk intensjon. Hver religion diagnostiserer det grunnleggende problemet til den menneskelige tilstanden, enten det problemet er identifisert som synd, uvitenhet, lidelse, fremmedgjøring eller undertrykkelse, og foreslår en kur.⁴¹ Scientologykirken er en terapeutisk religion som diagnostiserer problemet til menneskets tilstand og gir spesifikke teknikker for åndelig helbredelse og en anvendt religiøs filosofi utformet for å kurere det problemet.

Selv om Scientology ofte blir beskrevet som en «ny religiøs bevegelse», er den faktisk ikke ny. I Sør-Afrika har Scientology vært til stede i 40 år, som vi har sett. I begynnelsen av 1980-tallet forutsa noen sosiologer og religionshistorikere forfallet til Scientology. De hevdet at kirken ville oppleve det som vanskelig å overleve døden til dens grunnlegger, at dens religiøse «vitenskap» ville bli foreldet ved endrede vitenskapelige metoder, og at dens åndelige «terapi» ville miste «markedsandeler» til en ekspanderende konkurranse.⁴² I løpet av de mellomliggende årene har imidlertid disse forutsigelsene om bortgangen til Scientology ikke blitt bekreftet. Som en religion som er både gammel og ny, har Scientologykirken fortsatt å fremme religiøse ambisjoner som har oppnådd tilhengere over hele verden. I det minste gjør Scientologykirken seg fortsatt fortjent til anerkjennelse og oppmerksomhet som en religion i Sør-Afrika.

DAVID CHIDESTER

Professor i sammenlignende religion

IX. Referanse-anmerkninger

1. Church of Scientology, *En beskrivelse av Scientology-religionen* (Los Angeles: Church of Scientology International, 1993): 2.
2. E.B. Tylor, *Primitiv kultur*, 2 vol. (London, John Murray, 1920): I:424; Emile Durkheim, *Elementære former av religiøse liv*, oversatt. Joseph Ward Swain (New York: The Free Press, 1965): 62. En nyttig multidimensjonal «veiviser» for religionsstudier har blitt utviklet av Ninian Smart i et antall publikasjoner, inkludert *The Religious Experience of Mankind* (Glasgow: Collins, 1971); *The Science of Religion and the Sociology of Knowledge* (Princeton: Princeton University Press, 1973); *The Phenomenon of Religion* (London: Macmillan, 1973); og *Worldviews: Crosscultural Explorations of Human Beliefs* (New York: Charles Scribners, 1983). For ytterligere drøfting om definering av religion, se David Chidester, Gordon Mitchell, Isabel Apawo Phiri og A. Rashied Omar, *Religion in Public Education: Options for a New South Africa*, 2. utg. (Cape Town, UCT Press, 1994).
3. Emile Benveniste, *Indo-European Language and Society* (oversatt) Elizabeth Palmer (London: Faber og Faber, 1973, orig. utg. 1969): 522.
4. J.T. van der Kemp, «An Account of the Religion, Customs, Population, Government, Language, History, and Natural Productions of Caffraria», *Transactions of the {London} Missionary Society*, vol. 1 (London: Bye & Law, 1804): 432.
5. W.M. Eiselen, «Geloofsvorme van Donker Afrika», *Tydskrif vir Wetenskap en Kuns* 3 (1924/25): 84.
6. Peter Harrison, *'Religion' and the Religions in the English Enlightenment* (Cambridge: Cambridge University Press, 1990): 39.
7. David A. Pailin, *Attitudes to Other Religions: Comparative Religion in Seventeenth- and Eighteenth-Century Britain* (Manchester: Manchester University Press, 1984).
8. F. Max Müller, *Introduction to the Science of Religion* (London: Trübners, 1873).
9. I tillegg til arbeidene til Harrison og Pailin som er nevnt ovenfor, har nylige redegjørelser av den historiske fremveksten av de moderne uttrykkene «religion» og «religioner»

også blitt stilt til rådighet av Peter Byrne, *Natural Religion and the Nature of Religion: The Legacy of Deism* (London: Routledge, 1989); J. Samuel Preus, *Explaining Religion: Criticism and Theory from Bodin to Freud* (New Haven: Yale University Press, 1987); Eric J. Sharpe, *Comparative Religion: A History*, 2. utg. (La Salle, Illinois: Open Court, 1986); og Michel Despland og Gerard Vallée (redaktører) *Religion in History: The Word, the Idea, the Reality* (Waterloo, Ontario: Wilfrid Laurier University Press, 1992). For grundig bakgrunn, se Wilfred Cantwell Smith, *The Meaning and End of Religion* (New York: Macmillan, 1962); Michel Despland, *La religion en Occident: Evolution des idées et du vécu* (Montreal: Fides, 1979); og Ernst Feil, *Religion: Die Geschichte eines neuzeitlichen Grundbegriffs vom Frühchristentum bis zur Reformation* (Göttingen: Vandenhoeck og Ruprecht, 1986). For en analyse av den historiske fremskaffelsen av uttrykkene «religion» og «religioner» i det sørlige Afrika, se David Chidester, *Savage Systems: Colonialism, Religion, and Comparative Religion in Southern Africa* (Charlottesville: University Press i Virginia, tilgjengelig 1996).

10. Angående anti-sekt-bevegelsen, se David Bromley og Anson D. Shupe, *The New Vigilantes: Deprogrammers, Anti-Cultists, and the New Religions* (Beverly Hills, California: Sage, 1980). I akademisk analyse kan anti-sekt påstander dukke opp igjen i teoretiske modeller som fremstiller nye religioner som psykopatologi, gründerforetak, eller sosiale avvik. Se William Sims Bainbridge og Rodney Stark, «Cult Formation: Three Compatible Models», i Jeffrey K. Hadden og Theodore E. Lang, redaktører, *Religion and Religiosity in America* (New York: Crossroad, 1983): 35–53.
11. G.P.C. Kotzé o.l., *Rapport fra undersøkelseskommissjonen om Scientology for 1972* (Pretoria: Government Printer, 1973): 208.
12. G.C. Oosthuizen, *Scientologykirken: Religiøs filosofi, religion og kirke* (Johannesburg: Church of Scientology, 1975): 11.
13. L. Ron Hubbard, *Skapelsen av menneskelige evner: En håndbok for scientologer*, 351.
14. Som et eksempel på denne tilnærmingsmåten, se Hendrik Kraemer, *The Christian Message in a Non-Christian World* (London: Edinburgh House Press, 1938).
15. L. Ron Hubbard, *Phoenix-foredragene* (Edinburgh: Publications Organization World Wide, 1968): 35.

16. *Ibid.*, 13.
17. *Ibid.*, 11.
18. L. Ron Hubbard, *Vitenskapen om overlevelse: Forutsigelse av menneskelig atferd*, 488.
19. L. Ron Hubbard, *Scientologi 0–8: Boken om det grunnleggende*, 410.
20. L. Ron Hubbard, *Scientologi 8–8008*, 121.
21. Hubbard, *Ceremonies of the Founding Church of Scientology*, 7.
22. Jonathan Z. Smith: «Healing Cults», *Nye Encyclopaedia Britannica, Macropedia*, vol. 8 (Chicago, 1977): 685
23. Henry Clarke Warren, trans., *Buddhism in Translations* (New York: Atheneum, 1979): 405.
24. Morton Bloomfield, *The Seven Deadly Sins: An Introduction to the History of a Religious Concept* (East Lansing: Michigan State University Press, 1967).
25. Angående dissonans og harmoni i religiøs etikk, se David Chidester, *Patterns of Action: Religion and Ethics in a Comparative Perspective* (Belmont, California.: Wadsworth, 1987): 67–105.
26. Hubbard, *Vitenskapen om overlevelse*, 46.
27. Mircea Eliade, *Shamanism: Archaic Techniques of Ecstasy*, oversatt av Willard R. Trask (Princeton: Princeton University Press, 1964).
28. Felicitas Goodman, *Ecstasy, Ritual, and Alternative Reality: Religion in a Pluralistic World* (Bloomington: Indiana University Press, 1988); *Where the Spirits Ride the Wind: Trance journeys and other Ecstatic Experiences* (Bloomington: Indiana University Press, 1990).
29. For analyse som har svekket tilliten til påstanden om at nye religioner engasjerer seg i «hjernevask», se David Bromley og James Richardson, redaktører, *The*

- Brainwashing/Deprogramming Controversy: Sociological, Psychological, Legal, and Historical Perspectives* (New York: Edwin Mellen Press, 1983); og Dick Anthony, «Religious Movements and Brainwashing Litigation: Evaluating Key Testimony», i Thomas Robbins og Dick Anthony, redaktører, *In Gods We Trust: New Patterns of Religious Pluralism in America*, 2. utg. (New Brunswick, New Jersey: Transaction, 1990): 295–325.
30. Scientologykirken, *Hva er Scientologi?: Den forståelige referansen om den raskest voksende religion i verden* (Los Angeles: Bridge Publications): 245.
31. *Ibid.*, 274.
32. Scientologykirken, *Beskrivelse av Scientology-religionen*, 8.
33. David Chidester, *Patterns of Power: Religion and Politics in American Culture* (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, 1988): 239–41.
34. Kotzé, *Rapport av undersøkelseskommisjonen*, 209.
35. Scientologykirken, *Reply to the Report of the Commission of Inquiry: «The Missing Report» for the Information of Members of Parliament* (Johannesburg: Church of Scientology, 1973): 41.
36. Angitt i *Ibid.*, 43.
37. Scientologykirken, *Hva er Scientologi?*, 527.
38. Scientologykirken, *Referanseveiledning for Scientology-religionen: Svarene på spørsmålene som oftest stilles av Media* (Los Angeles: Church of Scientology International, 1994): 22.
39. Citizens Commission on Human Rights, «Psychiatry and South Africa», *Creating Racism: Psychiatry's Betrayal in the Guise of Help* (Los Angeles, CCHR, 1995): 18.
40. Klippies Kritzinger, red., *Believers in the Future* (Cape Town: Verdenskonferanse om religion og fred, Sør-Afrikansk kapittel, 1991).

41. William James, *The Varieties of Religious Experience* (New York: Macmillan, 1961): 393.
42. Roy Wallis, «Hostages to Fortune: Thoughts on the Future of Scientology and the Children of God», i David G. Bromley og Phillip E. Hammond, redaktører, *The Future of New Religious Movements* (Macon, Georgia: Mercer University Press, 1987): 80–84; Robert Ellwood, «A Historian of Religion Looks at the Future of New Religious Movements», i *ibid.*, 249–50; Benton Johnson, «A Sociologist of Religion Looks at the Future of New Religious Movements», i *ibid.*, 253–56.

